

Güvenlik Çalışmaları Alanının Mevcut Durumu ve Geleceği Üzerine Bir Değerlendirme

An Assessment of the Current Status and Future Direction of the Field of Security Studies

Erdem ÖZGÜR*

Murat YILMAZ**

* Doç. Dr. J. Alb., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Ankara, Türkiye
e-posta: erdem.ozgur@jsga.edu.tr,
ORCID: 0000-0002-1403-4442

** Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Söke İşletme Fakültesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye
e-posta: muratyilmaz@adu.edu.tr,
ORCID: 0000-0001-8219-4061

Geliş Tarihi / Submitted:
05.08.2024

Kabul Tarihi / Accepted:
13.12.2024

Öz

Güvenlik, disiplinler arası nitelikte bir çalışma alanıdır. Güvenlik konusunda her geçen gün genişleyen perspektifle bilgi üretilmekte ve ilgili çalışmaların sayısı artmaktadır. Bu durum, "Güvenlik çalışmaları başlı başına bir bilim dalı/disiplin olarak değerlendirilebilir mi?" sorusunun irdelenmesini isabetli kılmaktadır. Bu bağlamda makale, bilim alanı ölçütleri bağlamında Türkiye'deki güvenlik çalışmalarının mevcut durumunu ve bir disiplin olarak konumunu tartışmaktadır. Güvenlik çalışmaları; ayrı bir literatüre sahip olma, belirli araştırma soruları ve metodolojisi oluşturma, eğitim programlarına konu olma, akademik bir topluluk oluşturma ve kurumsallaşma-akademik örgütlenme açısından ele alınmıştır. Buna koşut, güvenlik alanında Türkiye'de üretilen lisansüstü çalışmaların ilişkilendirildikleri konular, güvenlik çalışmalarının disiplinler pozisyonunu saptamak açısından incelenmiştir. Ayrıca Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) ve Yükseköğretim Kurumu'nun (YÖK) güvenliğin bilim alanı olarak değerlendirilmesine yönelik çalışmaları ile birlikte Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) kapsamında eğitim-öğretim alanlarının sınıflandırmasına yönelik yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. Nihayetinde güvenlik çalışmalarının bir bilim alanı olarak kategorilendirilmesine ve akademik düzeyde örgütlenmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik Çalışmaları, Kamu Yönetimi, Yükseköğretim, Bilim Alanı, Disiplin

Abstract

Security is an interdisciplinary field of study that produces a wealth of information daily from a broadening perspective. Concurrently, the volume of related research is on the rise. This prompts an essential inquiry: "Can security studies be regarded as a distinct discipline?" In this context, the article examines the current state of security studies in Türkiye, evaluating its standing as a discipline based on scientific criteria. Security studies are analyzed in terms of their established literature, the formulation of specific research questions and methodologies, their incorporation into educational programs, the development of an academic community, and the processes of institutionalization and academic organization. In this regard, the article reviews graduate-level research conducted in Türkiye within the field of security to assess its disciplinary status. Additionally, it considers the efforts of the Interuniversity Council (ÜAK) and the Council of Higher Education (YÖK) in evaluating security as a scientific domain, along with analyses of educational classifications under the Turkish Higher Education Qualifications Framework (TYYÇ). Ultimately, the article presents recommendations for categorizing security studies as a scientific field and for enhancing its organizational structure at the academic level.

Keywords: Security Studies, Public Administration, Higher Education, Science Field, Field of Study

Extended Summary

This study evaluates the current state of security studies in Türkiye, its potential for institutionalization as an academic field, and its possible future trajectory. With its interdisciplinary nature, security represents a broad field of knowledge production that has increasingly attracted academic interest. Despite this expansion, whether security studies can be regarded as an independent academic discipline remains a subject of debate. In this context, the study aims to analyze the necessary criteria for security studies to become an established academic discipline, specifically in the Turkish context.

The article argues that security studies could be organized as a subfield within the discipline of public administration, emphasizing the public service nature of security. Throughout history, security has been one of the core functions of modern states and has occupied a primary place among public services. As one of the fundamental elements of public services, security sits at the center of modern state structures. Indeed, the “raison d’être” of public organizations is to provide public services. Public organizations are functionally identical in their provision of public services.

This identity between public services and public organizations is accompanied by the goal of serving the public interest. Security, as a service dedicated to the public interest, is among the essential services traditionally organized within the state apparatus. National defense and internal security, as components of security services, have historically been intrinsic to the concept of the state.

Security studies, which possess an interdisciplinary nature, have historically been addressed primarily within public administration and international relations disciplines. However, the rapid increase in academic production related to security and the contributions from various disciplines highlight the need for security studies to be considered as an independent academic field. This situation, in turn, raises questions about whether security studies, despite its interdisciplinary nature, can be recognized as a distinct discipline. The study aims to shed light on these discussions by analyzing academic production related to security within Türkiye’s higher education system.

The study findings reveal that the security studies field is a rich field in terms of both literature and theoretical production. Theoretical frameworks such as critical security theories, ontological security approaches, the Continental European policing model, and feminist security theories contribute to the academic depth of the field. Nevertheless, there are limitations in the field’s capacity to produce methodological innovations. In security studies, existing methodologies are often adapted, and there is a notable lack of innovative methods at the national level. While general social science methodologies are commonly employed, the need to develop discipline-specific methodological tools remains evident. Discourse analysis, historical case studies, and comparative analyses are among the widely used methods in the field. However, developing innovative and discipline-specific methods is crucial for the academic advancement of security studies.

The study also explores the process of institutionalizing security studies as an academic discipline. By examining graduate theses and academic publications produced in Türkiye, it analyzes the disciplinary aspects of security studies. The research uses data from the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK) to understand the distribution and development of graduate-level work in this area. Theses produced between 1985 and 2024, based on keywords such as “policing”, “security”, “terrorism”, “public safety”, and

“gendarmerie”, are analyzed to illustrate the academic production within security studies and the disciplines where this production is concentrated and dispersed.

In recent years, significant developments in security studies have been observed in Türkiye. Since the 2000s, there has been a marked increase in the number of graduate theses, with international relations and public administration emerging as the main centers of academic production in this field. Public administration addresses security from the perspective of “the state and public service”, while international relations discipline focuses on “international security” as its main axis. Moreover, in recent years, international relations has become the dominant discipline within security studies. Contributions from other disciplines, such as law, sociology, engineering, and economics, have also increased.

Institutionalization efforts for security studies in Türkiye have gained momentum in recent years. As of 2023, the security studies field has been recognized as an independent academic field under the “Basic Social, Human, and Administrative Sciences” category by the Interuniversity Board (ÜAK). Although this development marks a significant step in recognizing security studies as a scientific discipline, its institutionalization is still ongoing. In particular, there remain gaps in the training of academic staff, the development of educational programs, and the establishment of quality assurance mechanisms.

The study offers various recommendations for the development of security studies. It emphasizes the need to create an academic community for security studies that adopts an interdisciplinary structure. Increasing the number of graduate programs, aligning curricula with international standards, and diversifying academic publications are steps that could contribute to the visibility of security studies.

Although the security studies field has an interdisciplinary nature, it has the potential to be positioned as an independent academic discipline. The roles of public administration and international relations disciplines are crucial to realize this potential. In particular, the departments of public administration must take greater ownership of security studies and contribute to academic organizational processes in this field.

In conclusion, with its expanding scope and increasing academic interest, the security studies field is on its way to becoming an independent academic discipline. However, for this process to be successful, it is necessary to develop methodological innovations and enhance academic organizational practices. Security studies, particularly under the discipline of public administration, can achieve a level of independent academic organization. By addressing security within the context of “the state and public service”, public administration can significantly contribute to the academic nature of the field. Strengthening the position of security studies within public administration will support knowledge production with a public-oriented perspective.

Giriş

Kamu yönetiminin tanımlayıcı unsurlarından biri “kamu hizmeti”dir. Bir kamu örgütünün varlığı söz konusu ise bu örgüt kamu hizmetine özgülüştür. Başka bir deyişle, kamu örgütlerinin varlık nedeni kamu hizmetidir. Kamunun güvenliğini sağlama görevine özgülüştür, güvenlik hizmeti ile ilgili birçok kamu örgütü vardır. Kamu örgütleri, kamu hizmeti yerine getirmeleri bakımından fonksiyonel olarak özdeştirler. Kamu hizmeti-kamu örgütü özdeşliğine kamu yararı amacı eşlik eder. Bir kamu hizmeti örgütlenmiş ise orada kamu yararı olduğu varsayılır. Güvenlik de kamu yararına özgülüştür örgütlenmiş temel hizmetler arasındadır. Ulusal savunma ile iç güvenliği kapsayan güvenlik hizmeti, neredeyse

devlet olgusunun tarihsel gelişiminde devlete içkin bir konumda olagelmıştır. Nitekim ulusal savunma ve iç güvenlik, modern kapitalist ulus devlet pratiğinde çekirdek bir kamu hizmeti alanı olarak görülerek genellikle devlet tarafından üstlenilmiştir. Bu bakımdan güvenlik, devlet olgusunu ve kamu hizmetini inceleme nesnesi yapmış bir disiplin olan kamu yönetiminin önemli araştırma konularından birisi olmuştur.

Modern devletin evrimi sürecinde güvenlik-devlet ilişkisinin içeriği ve kapsamı genişlemiş, devletin güvenlik örgütleri toplumu yönlendirme, yönetme ve gerektiğinde denetimi altında tutma bakımından da önemli bir enstrüman haline gelmiştir. Meşru güç kullanımı temelinde yükselen modern devletin güvenlik alanındaki faaliyetleri, bir kamu hizmeti olarak toplum düzeninin sağlanması veya korunması adına gerekirse topluma rağmen yerine getirilebilmiştir.

Öte yandan belirtmek gerekir ki devlete içkin ve devletin tekelinde görülen ulusal savunma ve iç güvenlik hizmetinin örgütlenmesi, özellikle 1980 sonrası neoliberal politikalarla birlikte her geçen gün farklı yöntemlerle, bünyesine farklı araç ve aktörleri de ekleyerek çeşitlenmekte; piyasa alanı devletin çekirdek mal ve hizmet üretimi alanına doğru genişlemektedir. Güvenlik hizmetinin örgütlenmesinde kamusal olan ve özel olan birbirine karışmaktadır. Buna koşut güvenlik konseptinin değişmesiyle, güvenlik konusuna farklı disiplinlerin (işletme, ekonomi, mühendislik gibi) ilgisi de artmaktadır.

Belirginliğini yitiren bir başka çizgi de iç güvenlik ve dış güvenlik arasındadır. Kavramsal olarak iç güvenlik ve dış güvenlik ayrımının giderek muğlaklaşmasıyla günümüzde ulus ötesine geçen, bölgesel ve hatta küresel güvenlik eğilimlerinin geliştiğini de belirtmek gerekir. Küreselleşme sürecinde devletin rolünün ve yönetim sürecinin yeniden yapılandırılması, devletin çekirdek hizmet alanı içerisinde sayılan güvenlik hizmetini ve bu hizmeti yerine getiren aktörleri ve kurumları da etkilemektedir. Artık güvenliği sadece iç güvenlik veya dış güvenlik ayrımı ile değerlendirmek yeterli olmamakta, bütüncül bir bakışla ele almak gerekmektedir. Geline nokta söz konusu ayrımın daha çok belirsizleştiği görülmekte ve güvenliğe makro düzeyde bütüncül bakmak, temelde ise bireysel güvenliğe inmek zorunlu olmaktadır.

Günümüzde güvenlik hizmetinin politika, strateji ve yetkinlik gereksinimleri ile güvenlik hizmetinin örgütlenme pratikleri, güvenlik bilgisini sağlayan/üreten bilimsel alanın altyapısının da kendine özgü bir şekilde yeniden ele alınması ve tasarlanması ihtiyacını beraberinde getirmektedir. Pek tabii ki böyle bir tasarım; güvenliğe ilişkin bilgi üretimi sahasının, diğer disiplinlerden kopacağı anlamına gelmemelidir. Güvenlik alanındaki çalışmalar birçok farklı disiplininin ürettiği bilgiden, farklı teorilerden beslenmekte ve etkilenmektedir. Çekirdek bir kamu hizmeti olan ulusal güvenliğe ilişkin bilimsel mercek çoğunlukla, devlet olgusuna ve kamu hizmetine dair bilgi üretimine özgülenen kamu yönetimi disiplini içerisinde tutulmaktadır. Kamu yönetimini, her geçen gün ilgisini daha da artıran uluslararası ilişkiler kürsüleri izlemektedir.

Güvenlik hizmetinin gereksinimlerinin değişmesine koşut olarak bu çalışmanın dikkat çekmek istediği nokta, Türkiye’de güvenlik çalışmaları alanının mevcut durumunu geliştirme süreci ile birlikte akademik bir disiplin olarak olası konumlanışıdır. Bilimsel bir çalışma alanı olarak güvenlik, hem disiplinlerarası/interdisipliner hem de çok disiplinli/multidisipliner niteliktedir. Başka bir deyişle, güvenlik alanında bilgi üretimi farklı disiplinlerin yöntem ve kavramlarından yararlanılarak sağlanmakta, bununla birlikte güvenlik konusu birçok farklı disiplinin bilgi üretme ilgisini, araştırma merakını üzerine çekmektedir. Güvenliğe yönelik kamu hizmetini besleyecek kuramsal yaklaşımların ortaya konması veya yeniden üretilmesi

bakımından bilimsel bilgi üretimi son derece önemlidir. Güvenlik alanında yaşanan değişim bir taraftan bu alana olan bilgi üretme ihtiyacını ve isteğini artırmakla birlikte, diğer taraftan güvenlik çalışmalarının disiplinler pozisyonunu saptama ihtiyacını da beraberinde getirmektedir.

Doğası gereği pek çok anlam ifade eden güvenlik kavramı ve birbirinden farklı özne ve nesnesi bulunan güvenlik uygulamalarına yönelik çalışmaların müstakil bir disiplin ve praksis olarak ele alınıp alınmayacağı tartışılabilir. Pek tabii ki, güvenliğin geniş bir anlam ifade etmesi, güvenliğe ilişkin bilgi üretimini tek bir kalıba sıkıştırmayı da artık mümkün kılmamaktadır. Örneğin, güvenliğe dair bilimsel bilgi üretiminin sergilendiği en temel iki bilim alanından biri olan kamu yönetimi penceresi güvenlik hizmetine “Devlet ve Güvenlik” üzerinden bakarken; diğer temel bilgi üretimi alanı olarak uluslararası ilişkiler disiplini ise bu alana “Uluslararası Güvenlik” üzerinden yaklaşmaktadır. Bu iki disiplin güvenlik konusuna birbirinden ayrı, yer yer benzer ve bazen de karşıt bir bakış sergileyebilmektedir. Ayrıca güvenlik hizmeti, güvenlik örgütlenmeleri ve güçleri üzerinden ortak çalışma alanları oluşturabilmektedir. Bununla birlikte güvenliğe yönelik bilimsel yaklaşımın sadece birkaç alanla sınırlandırılması da mümkün değildir. Diğer taraftan özgünlük adına güvenlik alanından kamu yönetimi veya uluslararası ilişkiler perspektifinin çıkarılması veya bu alanlardaki aktörlerin oyun dışında kalması da düşünülemez.

Güvenliğin ve güvenlik çalışmalarının önem kazanması ve gelişmesi diğer bilim alanlarının da bu alana kendi perspektifleri ile girmesine imkân tanımaktadır. Geline nokta hukuk, tıp, mühendislik, ekonomi, coğrafya ve hatta psikoloji, sosyoloji, antropoloji, tarih ve eğitim gibi alanların daha fazla güvenlik çalışmalarına konu olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, güvenlik alanı “Her şey ve Güvenlik” bakışına doğru genişlemektedir. Güvenlik nesnel olarak uluslararası, ulusal veya bireysel boyutlarda, enerji, gıda, su, çevre, kritik tesis, sağlık, ekonomi gibi sektörlere yönelik tehlikelerin bütününe karşılık gelecek bir hizmet üretimi ve çalışma alanı olmuştur.¹ Buradan hareketle artık geleneksel kavrayıştan sıyrılan güvenlik çalışmalarının ve sonuçlarının “bireysel”, “ulusal” veya “uluslararası” gibi keskin sınırlamalarla kategorize edilmesinin isabetli olmadığı söylenebilir.

Akademik disiplinlerin sınırlarının geçirgen olduğunu da hatırlatmak gerekir. Bu bağlamda, güvenlik çalışmalarının kesin sınırlarını belirlemek hem pek olanaklı hem de isabetli değildir. Geleneksel anlayışta güvenlik çalışmalarının konusu savaş olarak kabul edilir.² Çatışmalar ve savaş tehdidi, askerî gücün algılanması, kullanımı ve kontrolünün incelenmesi nesnel çalışma alanını işgal eder.³ Bununla beraber güvenliğin tek kaynağının askerî güç olmadığı artık tartışmaya gerek duyulmayan bir gerçektir. Çünkü devletlerin karşı karşıya olduğu tek tehlike, askerî tehditler değildir. Günümüzde aynı zamanda devletin üstlendiği kamu hizmetleri kapsamında olan silahların kontrolü, diplomasi, kolluk, kriz yönetimi, çevresel tehditler ve hatta yoksulluk gibi konuların da güvenlik çalışmaları kapsamında değerlendirilmesi önerilmektedir.⁴ Bu konular çok açık bir şekilde güvenlik alanının ana odağıyla ilgilidir ve sadece savaş kavramıyla açıklanması mümkün olmayan

1 Hans Günter Brauch, H. “Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü” (Çev. Z. Arkan Tuncel), Mustafa Aydın vd. (ed.), *Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe Seçme Makaleler*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012, s. 172

2 Hedley Bull, “Strategic Studies and Its Critics”, *World Politics*, 20:4, 593-605, 1968; Laurence Martin, “The Future of Strategic Studies”, *Journal of Strategic Studies*, 3:3, 91-99, 1980.

3 Joseph S. Nye ve Sean M. Lynn-Jones, “International Security Studies: A Report of A Conference on the State of the Field”, *International Security*, 12:4, 1988, s. 5-27.

4 Barry Buzan, *Peoples, States and Fear: The National Security Problem in International Relations*, University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1983; Neville Brown, “Climate, Ecology and International Security”, *Survival*, 31:6, 519-532, 1989.

hususlardır. Aynı zamanda bu genişleme ve derinleşme,⁵ askerî olmayan konuların da bilim adamlarının ve politika yapımcıların sürekli ilgisini hak ettiğini göstermektedir.

Açıklanan hususlar çerçevesinde bu çalışmada bir kamu hizmeti olan güvenliğe ilişkin bilimsel çalışmaların/bilgi üretiminin Türkiye’deki mevcut durumu ve gelecekteki olası disiplinler konumu tartışılmaktadır. Bu bağlamda öncelikle bilim alanının oluşumuna dair ölçütler ilgili literatür üzerinden saptanmaya çalışılmıştır.

Devamında ise güvenlik çalışmaları, bilim alanı ölçütleri üzerinden değerlendirilmiştir. Kavram, terminoloji, metodoloji, araştırma sorusu ve teori üretimine dair değerlendirme literatür üzerinden; bilim alanına ilişkin akademik bir camianın oluşumu, uzman ve akademisyen yetiştirilmesi, akademik yayınların çıkması ölçütlerine yönelik değerlendirme ise yazarlar tarafından oluşturulan veri seti üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi aracılığıyla güvenlik ile ilgili kavramlar (kolluk, güvenlik, emniyet, terör, asayiş, polis, jandarma ve asker) kullanılarak yapılan tarama neticesinde, 2024 Mayıs ayı itibarıyla sisteme girişi yapılmış 1.035.400 lisansüstü çalışma içerisinde güvenlik alanında Türkiye’de üretilen lisansüstü çalışmalara erişilmiş ve ilgili kavram bazında tasnif edilerek listelenmiştir. Listelenen lisansüstü çalışmaların Ulusal Tez Merkezinde ilişkilendirildikleri konular, çalışmaların disiplinler pozisyonunu, ilgili alanını göstermesi bakımından bulgu olarak değerlendirilmiştir. Böylelikle lisansüstü güvenlik çalışmalarının üretiminin yoğunlaştığı kürsüler saptanmıştır.

Akabinde ise Türkiye’de akademik uzmanlık ve çalışma kategorilerinin oluşumunda öncü role sahip Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) ve Yükseköğretim Kurumu’nun (YÖK) güvenliğin bilim alanı olarak değerlendirilmesine yönelik çalışmaları ile birlikte Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYYÇ) kapsamında eğitim-öğretim alanlarının sınıflandırmasına yönelik yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Nihayetinde ise bulgulardan hareketle güvenlik çalışmalarının kamu yönetimi disipliniyle ilişkisi değerlendirilmiş ve güvenlik çalışmaları alanının akademik örgütlenmesine yönelik öneriler getirilmiştir.

1. Bilim Alanı Oluşmasına Yönelik Temel Tartışmalar ve Ölçütler

Güvenlik çalışmalarının disiplinler arası konumu ve güvenlik anlayışının genişleyen, derinleşen perspektifi aslında son dönemde tartışılan “Güvenlik çalışmaları tek başına bir bilim alanı olarak değerlendirilebilir mi?” sorusunun da irdelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda ilk olarak ele alınması gereken husus bilim alanı kriterlerinin neler olabileceğidir.

Bilginin bilimselliğine ve bilgi üretilen sahanın bilim alanı olarak ele alınabilmesine yönelik değerlendirmelerin farklı dönemlerde birçok kez yapıldığı ve çeşitli kriterler ortaya konarak bir belirlenime gidildiği görülmektedir. Bu bağlamda incelenen kaynaklar çerçevesinde saptanan kriterler Tablo 1’de gösterilmiştir.

5 Güvenliğin “*derinleşmesi*” kavramı güvenliğin irdelendiği, küresel, bölgesel, toplumsal ya da bireysel düzlemle ilişkili olarak kullanılmaktadır.; Keith Krause and Michael C. Williams, “Broadening the Agenda of Security Studies: Politics and Methods”, *Mershon International Studies Review*, 40:2, 1996, s. 230. Bu bağlamda derinleşme, güvenliğin amacına ilişkin konuları kapsamakta ve “*referans nesnesi*” sorusuna ilişkin bir ifade olarak ortaya atılmaktadır.; COT Institute for Safety, *Notions of Security: Shifting Concepts and Perspectives*, The Hague, 2007, s. 33). Nitekim çalışmada da ifade edilen bakışı destekler şekilde derinleşme iki dönüşüm yönü ile ifade edilmekte; ilki klasik ulusal güvenlik anlayışıyla birleşen devletin merkezinden uluslararası güvenliğe doğru yukarı yönlü, ikincisi ise yine klasik devlet düzeyinden toplumların ve bireylerin güvenliğine doğru aşağı yönlü değişimi anlatmaktadır. (Bkz: Emma Rotschild, “What is Security”, *Daedalus*, 124:3, 1995, s. 55; Muharrem Aksu ve Faruk Turhan, “Yeni Tehditler, Güvenliğin Genişleme Boyutları ve İnsani Güvenlik”, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4:2, 2012, s. 70).

Tablo 1. Bilim Alanına Yönelik Ölçüt Değerlendirmeleri⁶

Akademisyenler	Ölçütler						
	Bliss, 1935	Kuhn, 1970	Turner, 2000	Kuchinke, 2001	Dahneke vd., 2001	Fensham, 2004	Krishnan, 2009
Literatüre sahip olma, teori ve kavram/terminoloji üretme; paradigma oluşması ve akademik camiada kabul edilmesi	+	+		+	+	+	+
Araştırma sorusu üretebilme/konusu olabilme	+			+	+	+	+
Araştırma metodolojisi oluşturma	+	+		+	+	+	+
Alana Özgü Topluluk oluşması (Akademisyen Odaklı)	+	+	+	+	+	+	+
Akademik yayınlar çıkarma	+	+		+		+	
Araştırmacıların ve Akademisyenlerin Katılacağı Konferanslar Düzenleme		+				+	
Kurumsallaşma (Üniversite, Araştırma Merkezi, Düşünce Kuruluşu, Meslek Örgütleri vb.)	+	+	+	+	+	+	+
Alana Özel Eğitim Programlarının Varlığı		+	+			+	+

Bilim alanına ve bilimsel bilgiye yönelik erken çalışmalardan bir tanesini kaleme alan Bliss, bilimin doğrulanmış olması bakımından toplumsal, sağduyulu veya sağduyuya dayalı bilgi ve düşünceden ayrıldığını; bilimin deneysel, rasyonel, doğrulama açısından toplumsal olduğunu; her şeyden önce doğrulanması için rasyonel ve teknik yöntemlerinin bulunduğunu belirtmektedir.⁷ Söz konusu çalışma ayrıca bilim alanlarının belirli kavram setleri ve terminoloji oluşturduğunu, farklı sorular veya problemler içerdiğini, neredeyse kendine özgü yöntem ve teknikler kullandığını; hipotezler, teoriler ve bilimsel yasalar etrafında bir düzen meydana getirdiğini ve bunların kaydedilerek aktarıldığını ve yayınlandığını savunmaktadır.

Kuhn ise *Bilimsel Devrimlerin Yapısı* adlı eserinde bilimsel bir alanda kurumsallaşma, literatüre sahip olma, yayınlar üretme, araştırma teknikleri kullanma gibi parametrelerin yanı sıra, bir bilimsel topluluğun paylaştığı ortak inançları, değerleri ve tekniklerini içeren paradigmaların olması gerektiğini belirtmektedir.⁸ Bilimsel paradigma; bir alanda kabul gören problem alanları, bunların çözümüne yönelik teoriler, bilimsel yöntemler ve bunları kullanan akademik bir topluluğunun fikir birliği içinde veya ağırlıklı olarak bu problem alanlarının, teorilerin, metodolojinin kabullenilmesi olarak ifade edilmektedir.⁹ Ancak paradigma konusuna daha esnek yaklaşımlar da bulunmaktadır. Örneğin Biglan bazı bilim

6 Söz konusu tablonun hazırlanmasında Türken'in oluşturduğu tablo temel alınmış, yazarlar tarafından söz konusu tablo üzerinde düzenleme ve birleştirmeler ile ilaveler yapılmıştır. Bkz: Burak Türken, Türkiye Yükseköğretim Sistemi İçerisinde İstihbarat Eğitiminin Karşılaştırmalı Analizi ve Bir Model Önerisi, *Yüksek Lisans Tezi*, JSGA Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2022, s. 25.

7 Henry Evelyn Bliss, "The System of the Sciences and the Organization of Knowledge" *Philosophy of Science*, 2:1, 1935, s. 90.

8 Thomas Samuel Kuhn, *Bilimsel Devrimlerin Yapısı* (Çev. Nilüfer Kuyaş), Alan Yayıncılık, İstanbul, 1970.

9 Janice Beyer Lodahl ve Gerald Gordon, "The Structure of Scientific Fields and the Functioning of University Graduate Departments", *American Sociological Review*, 37:1, 1972, s. 57-58.

alanlarının disiplinler arası özelliği gereği, teoriler ve metodolojik yaklaşımlar konusunda açık şekilde tanımlanmış paradigmalara sahip “sert disiplinler”e nispeten daha düşük fikir birliği sağlayarak “yumuşak disiplinler” olarak adlandırılabilceğini savunmaktadır.¹⁰

1995 yılında yayımlanan “Sosyal Bilimlerin Yeniden Yapılanması için Gulbenkian Komisyonu Raporu”nda ise bilgiyi üreten, geliştiren ve öğretenin bilim dalları olduğu belirtilmekte ve bunun için de dolaylı kriterler ortaya konmaktadır.¹¹ 19.yy’dan itibaren bilim dalları yelpazesine de değinilen raporda özellikle geçmişi daha eskiye dayanan matematik, mantık gibi formel bilimlerin, deneysel doğa bilimleri (fizik, kimya, biyoloji) ile edebiyat, müzik ve resim gibi belli başlı sanatsal faaliyetleri içeren beşeri bilim dallarının ve sosyoloji, siyaset bilimi, ekonomi gibi sosyal bilim dallarının kategorilendirilmesi tarihsel gelişim çizgisiyle ele alınmaktadır. Gulbenkian Raporu’nda ayrıca sosyal bilim dallarının ortaya çıkması ile üniversite örgütlenmesi içinde kurumsallık kazanılması arasındaki ilişkiye işaret edilmektedir. Rapordan bilimsel bilginin alanlara ayrılması ile üniversitede kurumsal kimlik kazanmasının birlikte ele alınması gerektiği sonucu da çıkmaktadır.¹²

Kuchinke, bilim alanlarını anlatırken ortaya koyduğu veriler ışığında somut olarak bir hiyerarşiden bahsetmekte ve bu hiyerarşinin en üstünde fen (doğa) bilim dalları, sosyal bilim dalları, beşeri bilim dallarının bulunduğunu, ekonomi, sosyoloji, psikoloji ve siyaset bilim alanlarının birer sosyal bilim dalları olduğunu; bu bilim dallarının altında ise birçok disiplinin olabileceğini söylemektedir.¹³

Kriterler açısından bakıldığında Dahnccke ve arkadaşlarına ait çalışmada literatüre sahip olma, eğitim-öğretim faaliyeti yürütme, araştırma sorusu üretebilme, teorik yaklaşımlar ve metodolojik bakış sergileme, alana özgü bilimsel topluluklar oluşturabilme ve nihayetinde kurumsallaşma gibi bir bakıma bilim alanının oluşumuna dair genel kabul gören unsurlara işaret edildiği görülmektedir.¹⁴

Fensham, çalışmasında bilim alanları için kurumsallaşma, akademisyen istihdam etme ve eğitim programları oluşturma gibi yapısal ölçütlerin söz konusu olduğunu, bununla birlikte bilim alanının oluşumu için o alana özgü araştırma soruları, kavramsal ve teorik yaklaşımlar üzerinden araştırma, uygulama ve yayımlama faaliyetlerinin bulunması gerektiğini savunmaktadır.¹⁵

Konuya ışık tutan bir diğer çalışmada Turner, kurumsallaşmanın bilim alanı için baskın bir ölçüt olduğunu ve bilim alanının organize olmuş geniş akademisyen topluluklarının oluşturduğu akademik birimleri ifade ettiğini belirtmektedir.¹⁶ Kurumsallaşma; müfredata, eğitici kadrolara, öğrencilere ve eğitim sonunda verilen diplomalara karşılık gelmektedir.

10 Anthony Biglan, “Relationship Between Subject Matter Characteristics and The Structure and Output of University Departments”, *Journal of Applied Psychology*, 57:3, 1973, 204-213.

11 Gulbenkian Komisyonu, *Sosyal Bilimleri Açın: Sosyal Bilimlerin Yeniden Yapılandırılması Üzerine Rapor* (Çev. Ş. Tekeli), Metis Yayınları, İstanbul, 2003

12 Türken, *Türkiye Yükseköğretim Sistemi İçerisinde İstihbarat Eğitiminin Karşılaştırmalı Analizi ve Bir Model Önerisi*, s. 23.

13 K. Peter Kuchinke, “Why HRD is Not an Academic Discipline”, *Human Resource Development International*, 4:3, 2001, s. 291.

14 Helmut Dahnccke, Reinders Duit, John Gilbert, Leif Östman, Dimitris Psillos ve David B. Pushkin, “Science Education Versus Science in the Academy: Questions-Discussion-Perspectives”, H. Behrendt vd. (ed.), *Research in Science Education: Past, Present, and Future*, Springer Press, Dordrecht, 2001, s. 43-48.

15 Peter J. Fensham, *Defining an Identity: The Evaluation of Science Education as a Field of Research*, Springer Science and Business Media, Dordrech, 2004.

16 Stephan Turner, “What are Disciplines? And How is Interdisciplinarity Different?”, Peter Weingart ve Nico Stehr (ed.), *Practising Interdisciplinarity*, University of Toronto Press, Canada, 2000, s. 47.

Krishnan'ın bilim alanına yönelik ölçütlerinde ise diğerlerine benzer saptamalar olduğu görülmektedir. Nitekim bilim alanının oluşumu için bir araştırma nesnesinin ve hedefinin olması, o alana özgü uzmanlık bilgisi gereksinimi, teorilere ve kavramlara sahip olması, terminoloji ve teknik bir dilin bulunması, araştırma yöntemleri geliştirmesi, kurumsallaşma ve eğitime yönelik derslerin bulunması Krishnan'a göre gerekli parametrelerdir.¹⁷

Literatürden hareketle bir bilim alanının-disiplinin oluşumuna ilişkin üzerinde tartışılabilir temel ölçütler;

- Literatüre sahip olma, teori ve kavram/terminoloji üretme; paradigma oluşması ve akademik camiada kabul edilmesi,
- Araştırma sorusu üretebilme/konusu olabilme,
- Araştırma metodolojisi oluşturma,
- Alana özgü akademik bir topluluk oluşması,
- Akademik yayınlar çıkarma,
- Araştırmacıların ve akademisyenlerin katılacağı konferanslar düzenlenmesi,
- Kurumsallaşma,
- Alana özel eğitim programlarının varlığı şeklinde saptanabilir.

2. Bilim Alanı Ölçütleri Bağlamında Güvenlik Çalışmaları

Güvenlik çalışmalarının, müstakil bir bilim alanına-disipline sahip olma açısından bir gecikme yaşadığı iddia edilebilir. Bu bağlamda güvenlik çalışmalarının bilim alanı olma ölçütlerine geçmeden önce bu gecikmeye neden olan etkene değinmek isabetli olacaktır. Walt'un da belirttiği gibi ulusal veya uluslararası güvenlik, tarihsel süreç içerisinde oldukça politize edilmiş bir konu ve bir bakıma esnek bir çalışma alanı olduğundan, güvenlik alanındaki çalışmalar genellikle bilimsel amaçlardan ziyade siyasi amaçlarla yapılmış; bilimsel alan bir bakıma ikinci planda kalmıştır.¹⁸ Aslında çalışmaların büyük bir kısmı temel bilimsel standartları karşılada da ele alınan çalışmalar bilimsel yönlerinden daha çok popülerlikleri bakımından öne çıkmıştır. Ancak bilimsel yönü öne çıkan güvenlik çalışmaları ile büyük ölçüde politik perspektif ile hazırlanan güvenlik çalışmaları yöntem ve içerik bakımından elbette farklıdır. Bu bağlamda bilimsel yönü öne çıkan çalışmalar, güvenlik alanının disiplinler yönünü temsil eden çalışmalardır. O halde yukarıda saptanan ölçütler ışığında güvenlik çalışmalarında geline aşamayı ve Türkiye özelinde bilimsel yönü öne çıkan güvenlik çalışmalarının disiplinler pozisyonunu açıklamak gerekmektedir.

Bu bağlamda ilk olarak güvenlik alanındaki literatüre, üretilen teori ve kavram-terminoloji ile bunların kaynağına, üretilen çalışmaların akademik camiadaki yerine değinmek isabetli olacaktır. Daha önce işaret edildiği üzere "Güvenlik Çalışmaları"na tek bir eksen bakmak mümkün değildir. Bunda alanın disiplinler arası bir noktada olmasının etkisi büyüktür. Ancak, güvenlik çalışmalarının disiplinler arası yönünü tüm alanlar üzerinden ele almak bu çalışmanın sınırlarını aşacağından, alana devlet ve güvenlik eksenini üzerinden kamu yönetimi ve siyaset bilimi penceresinden; uluslararası güvenlik ekseninden ise de uluslararası ilişkiler penceresinden yaklaşıldığının altını çizmek yerinde olacaktır.

17 Armin Krishnan, "What are Academic Disciplines? Some Observations on The Disciplinarity vs. Interdisciplinarity Debate", *National Centre for Research Methods Working Paper Series*, University of Southampton, Southampton, 2009, s. 9

18 Stephen M. Walt, "The Search for a Science of Strategy", *International Security*, 12:1, 1987, 140-165.

Güvenliğin konu edildiği birçok alanda ayrı bir literatürün oluştuğu veya oluşmaya devam ettiği, teori ve yaklaşımların küresel bir boyutta kabul gördüğü; Türkiye özelinde de bu yaklaşımlar ile teorilerin benimsendiği ve güvenlik konusuna mercek tutan farklı disiplinlerden yeni yaklaşımlar üretildiği görülmektedir. Günümüzde güvenlik anlayışındaki perspektifin değişmesi ve derinleşmesi, literatürün de savaş ve diplomasi ekseninden çıkarak genişlemesini sağlamıştır.¹⁹ Kavram ve terminoloji açısından ise özellikle teknik bakımdan oldukça zengin bir içeriğe sahip olan güvenlik alanında hem yerli hem de yabancı birçok terimler lügati yayımlanmış durumdadır.²⁰

Güvenlik çalışmalarına kuramsal açıdan bakıldığında, özellikle uluslararası güvenlik ve savaş temaları üzerinde yükselen yaklaşımların baskın olduğunu söylemek mümkündür.²¹ “İdealizm ve Kolektif Güvenlik Anlayışı”,²² “Realist Güvenlik Yaklaşımı”,²³ “Eleştirel Güvenlik Yaklaşımları”,²⁴ “Kopenhag Ekolü”,²⁵ “Feminist Yaklaşım”²⁶ ve “Ontolojik

19 Bu noktada savaş olgusunun dönüşümü ve savaş kavramının yeniden tanımlanması önemli bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Savaş ve hibrit harekât üzerinden iç güvenlik unsurunun çatışma perspektifinden kavramı geliştirmesi; savaş ve silahların insansızlaştırılması gibi konularla teknolojinin sahaya eklenmesi; savaş ve nükleer silah bağının diplomasi kümesiyle keşim bölgesini büyümesi gibi birçok farklı perspektif savaşın kavramsallaştırmasını bu bağlamda dönüştürmüş gözükmektedir. Konu ile ilgili detaylı çalışmalar için bkz: Ramazan Erdağ “Savaş ve Çatışmanın Değişen Yapısı: Silahların İmansızlaştırılması”, *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 22:1, 2020, s. 3-22; Özgür Tör, *Savaşın Değişen Yüzü: Vekalet Savaşları ve Hibrit Harekat*, Yediveren Yayınları, İstanbul, 2022; Ayşe Çevirme ve Uğur Yasin Asal, “Savaşın Değişen Yapısı ve Yeni Nesil Silah Teknolojileri: Hipersonik Silahlar Üzerine Bir İnceleme”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Dergisi, 2:3, 2024, s. 1-16.

20 Örnekler için Bkz: T.C. Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı, *Güvenlik Terimleri Sözlüğü*, T.C. Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı Yayınları, Ankara, 2017; Mustafa Atakan Kasacı, *Siber Güvenlik Terimleri Sözlüğü*, Abaküs Kitap, İstanbul, 2021; Paul Robinson, *Dictionary of International Security*, Polity Press, 2008, David Wright-Neville, *Dictionary of Terrorism*, 2010, Polity Press, 2010.

21 Güvenlik alanındaki literatürde uluslararası güvenlik alanının hegemonyasının olduğunu belirtmekle beraber, özellikle son dönemde iç ve dış güvenlikte sınırların muğlaklaşmasının sonucu olarak iç güvenlik alanına yönelik ilginin arttığına da işaret etmek gerekmektedir.

22 Woodrow Wilson’ın öncülüğünü yaptığı “İdealizm” uluslararası ilişkiler alanının başından beri ortaya çıkan bir yaklaşım olarak dünya barışının nasıl sağlanacağına ve savaş-barış ekseninde insanlığın sorun alanlarına çözüm üretmek amacını taşımaktadır; Ramazan Gözen, *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2015, s. 68. Uluslararası barışın tesis edilebilmesi için, karşılıklı iş birliği üzerinden faaliyet icra eden uluslararası bir toplumu inşa gereklidir ve bunun için “güç”den ziyade uluslararası hukuk, değerler ve uluslararası örgütlerin ortaya koyacağı politikaların işletilmesine gerek duyulmaktadır; Ozan Örmeci, “*Ukrayna Krizi ve Rusya’nın Batı ile Satranç*”, *Politika Akademisi*, 2015, <http://politikaakademisi.org/ukrayna-krizi-ve-rusyanin-bati-ile-satranç/>, erişim 11.05.2024. Bu ittifak arayışı ise “*kolektif güvenlik*” sistemine hizmet eden BM gibi yapıları doğurmuştur; Selahaddin Bakan ve Sonay Şahin, “Uluslararası Güvenlik Yaklaşımlarının Tarihsel Dönüşümü ve Yeni Tehditler”, *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 4:2, 2018, s. 139.

23 E.H.Carr’ın öncülüğünü yaptığı Realizm Yaklaşımı “İdealizm”in güvenlik yaklaşımını eleştirerek barışın inşa edilmesinde ütopyik olmak yerine ortada olan çatışmaların analizi ile çözüme ulaşabileceğini savunmaktadır. Bu yaklaşımda “Güç” önemli bir kavramdır; Ali Balcı ve Tuncay Kardeş, “Realizm”, *Uluslararası İlişkilere Giriş-Tarih, Teori, Kavram ve Konular*, Küre Yayınları, İstanbul, 2014, s. 85. Realizm yaklaşımı içerisinde güvenlik kavramının temelinde ise bu gücü sağlayan devlet ve devletin egemenliği.

24 Eleştirel teori Almanya’da ve daha sonra ABD’de 1920’lerde Frankfurt Okulu düşünürleri tarafından ortaya konmuş bir yaklaşımdır. Öncüleri Max Horkheimer, Theodor Adorno, Jürgen Habermas ve Herbert Marcuse’dür. Eleştirel teoriye göre, güvenliğin merkezinde devlet değil birey olmalıdır ve devletin toplum hayatına müdahale etmesi yalnızca güvenliğin sağlanması ile sınırlı olmalıdır; Şeref Çetinkaya, “Güvenlik Algılaması ve Uluslararası İlişkiler Teorilerinin Güvenliğe Bakış Açıkları”, *21. Yüzyılda Sosyal Bilimler*, 2, 2013, s. 252’den aktaran Bakan ve Şahin, *Uluslararası Güvenlik Yaklaşımlarının Tarihsel Dönüşümü ve Yeni Tehditler*, s.144.

25 Kopenhag Ekolü Barry Buzan, Ole Waever, Jaap de Wilde’ın öncülüğünü yaptığı güvenlik alanında çalışmalar icra eden bir okuldur. Kopenhag okulunun güvenlik yaklaşımının özünü ilk olarak Ole Waever’in ortaya attığı “Güvenlikleştirme Teorisi” oluşturmaktadır. Bu bağlamda bir konuyu güvenlik üzerinden açıklamak o konuyu aynı zamanda bir güvenlik meselesi haline getirmektedir; Başar Baysal ve Çağla Lüleci, “Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 11:22, 2015, s. 71. Kopenhag Okulu, güvenlikleştirme teorisi ve bölgesel güvenlik dışında güvenlik kavramı kapsamını siyasi, toplumsal, ekonomik, çevresel alanlara da genişleterek bu alanlardaki tehditlerin de toplum açısından için bir güvensizlik meselesi olarak görülmesi gerektiğini savunarak açıklama yapmaya çalışmaktadır; Nebi Miş, “Güvenlikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenlikleştirilmesi”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6:2, 2011, s. 347.

26 Feminist Güvenlik yaklaşımında; güvenlik alanındaki maskülen bakışın kırılıp, kadınlara bir aktör grup

Güvenlik Yaklaşımı²⁷ uluslararası güvenlik üzerinde yükselen yaklaşımlara örnek olarak gösterilebilir. Bunun yanı sıra iç güvenlik üzerinde yükselen sınırlı bir teorik çerçeve vardır. Bu kapsamda ise özellikle “Kıta Avrupası Kolluk Yaklaşımı” ve “Anglosakson Kolluk Yaklaşımı”,²⁸ “Küresel Kolluk Yaklaşımı”²⁹ ve “Anayurt Güvenliği Konsepti”³⁰ ile dış güvenlikle de bağlantılı olarak değerlendirilebilecek “Güvenlik Yönetişi”³¹ ile “Sivil ve Demokratik Gözetim”³² yaklaşımlarını saymak mümkündür.

olarak politik görünürlük kazandırması ve geleneksel güvenlik anlayışına dair algılamada feminen değerlerin de dikkate alınması ve böylelikle güvenlik alanında yeni bir anlayışın geliştirilmesi anlayışı öne çıkmaktadır (Bkz: Çiğdem Aydın Koyuncu, “Feminist Uluslararası İlişkiler Yaklaşımları Açısından Güvenlik Konusunun Analizi”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 67:1, 2012, s.116). Bu bağlamda devlet merkezli bir güvenlik tanımlaması yerine bireyleri merkeze alan bir güvenlik tanımlaması yapan Feminist Yaklaşım, klasik anlamda güvenliğin askerî kapasite üzerinden ele alınmasıyla çözülemeyeceğini ve cinsiyet temelli eşitsizliklerin de güvenliği önemli şekilde etkilediğini savunmaktadır; Adem Ali İren ve Rüstem Bilal Taşgetiren, “Güvenlik ve Cinsiyet: Uluslararası İlişkiler Disiplininde Feminist Güvenlik Yaklaşımlar”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13:35, 2022, 1037-1055. 27 Ontolojik Güvenlik kavramı Giddens’e göre insanın kimliğinin devamlılığına ve çevresindeki maddi ortamın tutarlılığına duyduğu güveni anlatmaktadır; Anthony Giddens, *The Consequences of Modernity*, Polity Press, United Kingdom, 1990, s. 92. Bir bakıma çekirdek alana inerek güvenliği değerlendirmeye alan söz konusu yaklaşımda, insanların sosyal ve fiziksel hayatın sürekliliğiyle oluşan güveninin devamını önemsendiği görülmektedir. Bireyden devlet düzeyine çıktığında ise benzer bakış açısı kendisini diğer devletlerle olan ilişkilerindeki rutinler üzerinden açıklamakta ve devletin kendi varlığının temelindeki unsurlarının tehlikeden, belirsizliklerden uzak tutulmasını anlatmaktadır ve bunun sağlanmasının ise diğer devletlerle ilişkilerinin belirliliği ve güvenliğiyle ilgili olduğunu belirtmektedir; Helim Sarı Ertem ve Aslı Nur Düzgün, “Uluslararası İlişkiler Disiplininde Ontolojik Güvenlik Teorisi: Kavram ve Literatür Odaklı Bir İnceleme”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 17:37, 2021, s. 55.

28 Kolluk yapısının oluşumunda orta atılan iki temel yaklaşımdan biri olan “Anglosakson Kolluk Anlayışı”, kolluğun sadece kamu düzeni ve emniyet sağlanması ve suçların önlenmesine odaklanması gerektiğini savunmaktadır. İngiltere ile özdeşleşmiş olan bu yaklaşımda yereli merkeze alan bir bakış sergilenmekte ve yerel yönetimlere bağlı kolluk yapılarını kabul etmektedir. “Kıta Avrupası Kolluk Anlayışı”nda ise kolluk kamu düzeni ve güvenliği ile suçların önlenmesinin yanı sıra toplumsal sorunlara çözüm üretebilecek bir yapıda olabilmelidir. Merkezi yönetim anlayışının kolluk yapısını da merkeze almakta ve bu yapıları birer toplumsal güç odağı olarak görülmektedir. Bu yaklaşım, özellikle jandarma tipi yapıları kolluk içerisinde önemli bir konumda görmektedir; Erdem Özgür, *Devlet ve Jandarma*, Gazi Yayınevi, Ankara, 2019, s. 4.

29 Özgür tarafından ortaya atılan “Küresel Kolluk Anlayışı”nda (*Age, s.62*) temel argüman güvenlik sorunlarının kamu düzeni ve güvenliği ile ulusal güvenliği aynı etkiye tehdit etmesi ve iç güvenliğin devletlerin kendi topraklarında veya sınırları dışında bu tehditlerle mücadele edebilmesi üzerine oturmaktadır. Bu bağlamda özellikle kolluk gündemini meşgul eden önemli sorunların kaynağının artık ülke içinden daha çok dışarıdan, ulus altı ve üstü örgütler ve yapılar üzerinden gerçekleşmesi, tehdidin ülke sınırları içinde ve dışında etkilerinin bulunması; terör, göç, bölgesel çatışmalar, toplumsal farklılıklar üzerine zorlanan ayrışmalar gibi sorunların kamu düzeni ve güvenliğini ciddi şekilde tehdit etmesi, ancak bu tehditlerin normal yaşamla birlikte çözümlenmesi gereği temel ihtiyaç noktaları olarak ortaya çıkmaktadır.

30 Anayurt Güvenliği Yaklaşımı ABD’nin 11 Eylül saldırıları sonrasında iç güvenliğin ülke içinde kalabilecek bir durumun gelinen güvenlik ortamında mümkün olmadığını; bunun için milli savunma benzeri kurumsallaşmayla terör faaliyetlerinin önlenmesi, ülkenin sınırlarının korunması, göçle mücadele, siber uzayın kontrolü, afetlere karşı tedbirler gibi birçok noktayı içine alacak şekilde genişlemesi gerektiği savunulmaktadır. Kavramsal olarak kolluk, sınırların korunması, kritik altyapı, kritik altyapı ve tesislerin güvenliği, göç, genel sağlık, siber güvenlik, istihbarat, vatandaşlarının çıkarları ve yaşam biçimlerinin tehlikelerden korunması gibi konuların da dâhil edildiği bir yaklaşım ortaya çıkmaktadır (Bkz: US Office of Homeland Security, *Homeland Security Act of 2002*. https://www.dhs.gov/sites/default/files/2023-11/03_0116_hr_5005_enr.pdf, erişim 24.03.2024.). Bir bakıma iç güvenliğin ülke sınırlarını da aşarak “İç güvenlik sınırların ötesinde başlar.” anlayışına doğru bir evrilme söz konusudur.

31 Güvenlik Yönetişi güvenliğin hizmetine ilişkin siyasaların ortaya konması da dâhil olmak üzere süreçlere ana aktörler dışında toplumun bu alandaki oluşturduğu diğer aktör ve kurumlar, özel sektör ve sivil toplum örgütleri ile akademisyen gibi diğer paydaşları dâhil etmeye çalışan bir yaklaşımdır. Bu sayede güvenlik, hükümet dışından aktörlerle de gerçekleştirilebilen bir hizmet haline getirilmekte ve dahası yerelleşmeye de kapı aralanabilmektedir. Güvenlik hizmetinin özelleştirilmesinin sonuçları ve özel askerî şirketlerle ilgili bkz: Filiz Zabcı, “Private Military Companies: ‘Shadow Soldiers’ of Neocolonialism”, *Capital & Class*, 31: 2, 2007, 1-10.

32 Sivil ve Demokratik Gözetim yaklaşımı, güvenlik hizmeti ile ilgili politika belirleme aşamasından başlayarak sivil otoriteler de dâhil olacak şekilde çok aktörlü bir bakışın ve gözetimin sergilenmesi olarak en genel şekilde tanımlanabilmektedir. Sivil kelimesi üniformalı kamu çalışanlarının dışındakileri anlatmaktadır.

Araştırma sorusu kurgulanabilmesinin ve alana ait araştırma nesnesinin/nesnelерinin bilimsel açıdan araştırmaya konu olabilmesinin bir bilim alanının-disiplinin oluşumuna ilişkin saptanan ölçütlerden olduğunu belirtmiştik. Güvenlik çalışmalarındaki araştırma sorularının ve konularının birçoğunun disiplinler arası bir bakışla ele alındığı söylenebilir. Bu noktada alandaki temel araştırma sorusu güvenliğin ne olduğu, nasıl tanımlandığıdır. Bu temel soruya “Güvenliğin sağlanmasındaki aktörler ve roller nelerdir?”, “Devlet ve güvenlik ilişkisi nasıldır?”, “Bu ilişkide devlet ve güvenlik nasıl konumlanır?”, “Ulusal ve uluslararası güvenlik arasında nasıl bir ilişki vardır?”, “Güvenlik bir yönetim amacı olarak kullanılmakta mıdır?” gibi diğer alt araştırma soruları eşlik eder. Bununla beraber güvenlileştirme yaklaşımının geçerliliği, güvenlik ve etik ilişkisi/bağı, etğin güvenlik üzerindeki etkisi, savaş ile barışın birlikteliği ve karşıtlığı, vekâlet savaşlarının etkisi alandaki araştırmalarda öne çıkan konulardır. Yine güvenlik anlayışının çeşitlenmesi sonucu kamu düzeni ve güvenlik ilişkisinin farklı düzeylerde irdelenmesini sağlayan araştırmaların olduğu, özellikle bu konuda akademik ilginin her geçen gün arttığı söylenebilir. Aslında yakın dönemde gelişen “her şey ve güvenlik” bakışının bu araştırma sorularını ve konularını sınırları gittikçe genişleyen bir konuma çektiğini de belirtmek gerekir.

Bir diğer ölçüt olan metot üretme ve kullanılan araştırma yöntemleri açısından güvenlik çalışmalarına bakıldığında ilk olarak, diğer ölçütlere kıyasla yenilikçi olma ve çeşitlilik üretme açısından sınırlı kalındığı, bu sınırlılığın ulusal düzeyde üretilen çalışmaların metot kısımları incelendiğinde daha fazla ön plana çıktığı söylenebilir. Aslında bunda güvenlik çalışmalarının disiplinlerarası niteliği yoğun olarak etkilidir. Nitekim, özellikle sosyal bilimler alanında söylem analizinin kullanılması, 1970’ler sonrası tarih araştırmalarına olan ilginin artması ve arşivesel çalışmaların siyaset bilimi alanında daha fazla kullanılması³³ ile birlikte etnografik analiz, saha çalışması, veri analizi ile karşılaştırmalı analizlerin güvenlik çalışmalarına beşiklik eden kamu yönetimi ve uluslararası ilişkiler disiplinlerince de sıklıkla kullanılmaya başlandığını söylemek mümkündür.³⁴ Öyle ki güvenlik ile ilgili akademik yayın üretimindeki genişlemenin, çoğunlukla başlangıçta ilgili arşiv materyallerine artan erişimin yardımıyla tarihçilerin desteğiyle olduğu; önemli tarihi olayların bilimsel açıdan yeniden yorumlanmasının tarihçiler ile siyaset bilimciler arasında artan bir yöntemsel ortaklığa yol açtığı söylenebilir.³⁵ Dahası alanda teori üretme, test etme ve geliştirme aracı olarak tarihsel vakalara daha fazla güvenildiği gözlemlenmektedir. Bu eğilimin sürekliliğine etken olarak, alandaki araştırmalarda bir aşamadan itibaren mahremiyet ve gizliliğinin ön plana çıkması ile çalışmaların birçoğunun literatür taraması ve mevcut sistem analizinin ilerisine geçememesi gösterilebilir.

Güvenlik çalışmalarının soğuk savaş, konvansiyonel savaş, nükleer tehditler gibi politik araştırma konularına odaklanması ve 1970’lerden itibaren siyaset bilimcilerin güvenlik çalışmalarına gittikçe ilgi göstermesi,³⁶ çalışmaların çoğunlukla eleştirel teori üzerinden ilerlemesine neden olmuştur. Bununla birlikte özellikle son dönemlerde uluslararası güvenlik perspektifinden post yapısalcı yaklaşımları izleyen çalışmaların üretildiğini ve eleştirel teorinin bu bağlamda hakim olduğunu, ulusal güvenlik ve iç güvenlik perspektifinden ise eleştirel teorinin yanında etnografik analiz ve saha çalışmalarının bir sonucu olarak gömülür teori üzerinden metodolojik bakışın öne çıktığını değerlendirmek mümkündür.

33 John Lewis Gaddis, “Expanding the Data Base: Historians, Political Scientists, and the Enrichment of Security Studies”, *International Security* 12:1, 1987, s.14-21.

34 Öner Akgül, “Uluslararası İlişkiler Çalışmalarında Laboratuvarlar: Metod, İşlev ve Kapsam”, *Alternatif Politika Dergisi*, 11:3, 2019.

35 Bkz: Gaddis, “Expanding the Data Base: Historians, Political Scientists, and the Enrichment of Security Studies”, s. 3-21.

36 Age, s. 13-14

Bilim alanına yönelik olarak akademik bir camianın oluşumu boyutuna bakıldığında ise hem uluslararası hem de ulusal düzeyde güvenlik alanında çalışan birçok akademik personelin ve araştırmacının olduğu, bu açıdan güvenlik çalışmaları alanında bir yokluk yaşanmadığı söylenebilir. Bu noktada son dönemlerde alana uzman ve akademisyen yetiştirmek üzere açılan lisansüstü programlarda yaşanan artışa dikkat çekmek gerekir. Program sayısı açısından da Türkiye’de güvenlik ile ilgili program sayısının diğer gelişmekte olan veya gelişmiş ülkelerdeki program sayılarından geride olmadığı söylenebilir.³⁷

Nitekim program sayısı açısından yakalanan ivme, lisansüstü programlardan üretilen tez sayılarına yansımış olmakla birlikte, daha da geliştirilebilir. Bu bağlamda Ulusal Tez Merkezi üzerinden güvenlik alanına ilişkin farklı anahtar kelimeler kullanılarak yapılan inceleme sonucu erişilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2. Seçili Güvenlik Kavramları (Kolluk, Güvenlik, Emniyet, Terör, Asayiş, Polis, Jandarma ve Asker) Üzerinden Lisansüstü Çalışma Sayıları (Türkiye, 1985-2024)³⁸

	Kolluk	Güvenlik	Emniyet	Terör	Asayiş	Polis ³⁹	Jandarma	Asker ⁴⁰	Ortak ⁴¹	Top.
1985-1989	3	2	19	5	0	10	0	25	5	69
1990-1994	4	5	14	5	1	12	2	59	4	106
1995-1999	4	27	28	26	1	25	4	109	8	232
2000-2004	11	92	77	57	4	74	40	187	20	562
2005-2009	14	109	99	143	4	82	28	229	44	752
2010-2014	18	119	79	171	8	65	11	210	42	723
2015-2019	26	538	115	273	16	42	12	315	49	1386
2020-2024	24	1061	113	276	13	32	31	404	47	2001
Top.	104	1953	544	956	47	342	128	1538	219	5831

Üretilen lisansüstü tezler içerisinde belirlenen anahtar kelimeler üzerinden yapılan analizde ilk dönem çalışmaların çok kısıtlı kaldığı, ancak ilerleyen süreçte güvenlik çalışmaları alanındaki çalışmaların sayısında her dönem neredeyse %50’nin üzerinde ve belirli dönemlerde çok daha fazla oranlarda artış olduğu görülmektedir. Ancak söz konusu artışın polis, jandarma, asayiş, kolluk gibi kamu yönetimi alanı içerisinde alınabilecek konu başlıklarında kısıtlı kaldığı, buna karşın terör, güvenlik ve asker gibi uluslararası ilişkiler alanının sahiplendiği konularda daha fazla olduğu dikkat çekmektedir.

Bununla beraber seçili güvenlik kavramlarını içeren lisansüstü çalışmaların disiplinler konumuna-kaynağına ilişkin yine Ulusal Tez Merkezi üzerinden bir araştırma gerçekleştirilmiş ve bulguları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

37 Bu konuda Tablo 4’te de görüldüğü üzere sadece güvenlik ve terörizm başlığı üzerinden ülkelerdeki lisansüstü program sayıları örnek gösterilebilir.

38 2024 Mayıs ayı itibarıyla Ulusal Tez Merkezi verilerine göre sisteme girişi yapılmış 1.035.400 lisansüstü çalışma vardır. Bu çalışmalardan 14.069’u “kamu yönetimi”; 21.046’sı “hukuk”, 15.031’i “uluslararası ilişkiler” alanında üretilmiştir.

39 Siyasi tarih, siyaset felsefesi vb. alanlarda Antik Yunan şehir devleti “polis”i içeren; kolluk polisi ile ilgili doğrudan veya dolaylı ilgisi olmayan çalışmalardan arındırılmıştır.

40 1970-1980 arası asker kavramını içeren 4 adet tez saptanmıştır. Tarihsel aralık bakımından bütünlük sağlanması adına bu çalışmalar tabloya dâhil edilmemiştir.

41 Veri tabloları hazırlanırken, başlıklarda birden fazla ilgili kavram kullanılmış ise bu başlıklar arındırılmış ve en az iki kavramın (asker-güvenlik, jandarma-emniyet, asayiş-emniyet vb.) birlikte yer aldığı çalışmalar ayrıca tablolastırılmıştır. Böylelikle bir çalışma birden çok defa veri ögesi olarak sayılmamıştır.

Tablo 3. Güvenlik ile İlgili Lisansüstü Çalışmaların İlişkilendirildikleri Alana/Konuya Göre Dağılımı (Türkiye, 1985-2024)⁴²

	Doktora				Yüksek Lisans			
	Kamu Yönetimi	Hukuk	Uluslararası İlişkiler	Diğer	Kamu Yönetimi	Hukuk	Uluslararası İlişkiler	Diğer
1985-1989	2	0	3	6	21	6	0	29
1990-1994	4	3	5	11	21	7	2	57
1995-1999	4	4	4	21	39	14	19	127
2000-2004	5	3	4	27	111	33	80	328
2005-2009	11	5	15	47	104	51	136	398
2010-2014	33	8	37	78	140	38	118	300
2015-2019	57	24	55	105	264	73	289	597
2020-2024	63	32	151	224	148	110	454	878

Türkiye ölçeğinde Ulusal Tez Merkezi verileri kapsamında lisansüstü güvenlik çalışmalarının üretiminin yoğunlaştığı kürsülere bakıldığında uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi ve hukuk disiplinleri öne çıkmaktadır.⁴³ Bir başka deyişle güvenliği konu alan, güvenlik ile ilgili kavramlara odaklanan çalışmalar, ağırlıklı olarak kamu yönetimi ve uluslararası ilişkiler disiplinleri içerisinde çıkmakta, bu iki disiplini hukuk izlemektedir. Belirtmek gerekir ki elbette seçilen güvenlik kavramlarını içeren, kamu yönetimi ile uluslararası ilişkiler dışında kalan birçok farklı disiplin içerisinde üretilmiş yüzlerce lisansüstü çalışma vardır. Bunlar ele aldıkları konu bağlamında tarihten mühendisliğe, eğitimden turizme, ekonomiden işletmeye birçok farklı disipline dağılmış görünmektedir. Bu nedenle bu çalışmaların üretildiği farklı disiplinler “diğer” kategorisi altında değerlendirilmiştir.

Tabloya bakıldığında uluslararası ilişkiler ile kamu yönetiminin; lisansüstü güvenlik çalışmalarının yoğunlaştığı, özellikle 2020’ye kadar olan süreçte birbirine yakın sayılarda güvenlik ile ilgili lisansüstü tez üreten kürsüler oldukları görülmektedir. 2020’lere kadar her iki disiplin altında lisansüstü çalışmaların üretimi birbirine yakın sayılarda paylaşılmış ancak özellikle 2020 sonrası uluslararası ilişkiler disiplini içerisinde üretilen hem doktora hem de yüksek lisans tez sayısı artış göstermiştir. 2020 sonrası genel olarak lisansüstü çalışmalarda güvenlik alanına olan ilgi artmakla birlikte, uluslararası ilişkiler kürsülerindeki gerek doktora gerek yüksek lisans tezlerinin üretiminde yaşanan önemli yükseliş dikkat çekmektedir.

2020 yılı sonrasında güvenlik ile ilgili lisansüstü araştırmaların artışında, 2016 yılında ülkemizde yaşanan darbe girişiminin ardından başta iç güvenlik olmak üzere güvenlik anlayışındaki köklü değişim çabalarının etkili olduğu, buna akademik üretimin eşlik ettiği söylenebilir. Bununla beraber yukarıda da işaret edildiği gibi lisansüstü güvenlik çalışmalarında öne çıkan iki disiplin kamu yönetimi ve uluslararası ilişkiler olmakla beraber, 2020 yılı sonrasında uluslararası ilişkiler kürsülerindeki tez üretimi sayısı kamu yönetiminden üretilen lisansüstü tez sayısını önemli ölçüde geçmiş görünmektedir. Güvenlik çalışmalarına olan ilgi özellikle uluslararası ilişkiler tarafında katlanarak devam ederken, 2020 sonrasında

42 Direkt veya dolaylı olarak alanlarla ilişkilendirilen çalışma sayıları işlenmiştir. Bir çalışma hem kamu yönetimi hem hukuk hem de uluslararası ilişkiler alanları ile ilişkilendirilmiş ise bu çalışma sayıları alanların her birine eklenmiştir.

43 “Her şey için güvenlik” konsepti bağlamında güvenlik alanındaki çalışmalar çeşitlenmiş ve disiplinler arasında dağılmıştır. Veri güvenliği, sosyal güvenlik, spor güvenliği, çevre güvenliği, iş güvenliği gibi birçok farklı konseptte güvenlik çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Bununla beraber spesifik alanlardan arındırıldığında güvenlik çalışmalarının ağırlıklı olarak kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler ve hukuk disiplinleri içerisinde üretildiği görülmektedir.

kamu yönetimi alanındaki artış uluslararası ilişkiler alanının altında kalmıştır. Bu da çalışma içerisinde işaret edildiği üzere güvenlik çalışmaları alanının bir bakıma 2020 sonrası kamu yönetimi alanının dışında konumlandığı algısıdır. Ancak bir kez daha altını çizmek gerekir ki güvenlik çekirdek bir kamu hizmetidir ve kamu yönetimi kürsülerinin ilgiyle odaklanması gereken bilgi üretme alanıdır.

Bilim alanının oluşumuna yönelik ölçütlerden bir diğerinin de alana özgü akademik yayınlar çıkarma olduğunu belirtmiştik. Akademik yayınlarla ilgili altı çizilmesi gereken ilk husus, erken dönemde güvenlik çalışmalarına özgü hakemli dergilerin eksikliğidir. Bu eksikliğin güvenlik çalışmaları alanının üniversite camiasının kısmen dışında kalmasında etkili olduğu söylenebilir. Ancak 1978’de *Stratejik Araştırmalar Dergisi*’nin yayımlanması, *Survival* ve *The Adelphi Papers* gibi yayınların başlaması ve 1980’lerin başlarında “Cornell Studies in Security Affairs”ın kurulması, devamında ise güvenlik çalışmalarına ilişkin akademik yayınların çeşitlenmesi güvenlik konularında daha iddialı bilimsel ve titiz çalışmaların yapılmasını teşvik etmiştir. Türkiye’de ise güvenlik çalışmalarına yönelik ilk hakemli derginin çok daha geç bir tarihte ortaya çıktığı söylenebilir. Türkiye’de güvenlik çalışmalarına ilişkin ilk hakemli dergi, 2000 yılında çıkan *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*dir. Bu dergiyi 2002 yılında Savunma Bilimleri Dergisi, 2005 yılında *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 2006 yılında *Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi* ve 2012 yılında ise *Güvenlik Bilimleri Dergisi* takip etmiştir. Bu bağlamda lisansüstü çalışmaların yanında, güvenlik çalışmalarının alana özgü ulusal ve uluslararası çapta birçok akademik yayını da uzun bir süredir bilim alanının hizmetine sunduğunu söylemek mümkündür.

Bir bilim alanının sürdürülebilir olması ve geçerliliği açısından akademik toplantıların varlığı da önemli bir ölçüt olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerek bağımsız olarak gerek ilişkili temel alanların alt alanı olarak güvenlik, birçok bilimsel toplantının gündem maddeleri arasında yer almıştır.⁴⁴ Türkiye’de de doğrudan güvenlik çalışmalarına yönelik akademik toplantılar yapıldığını ve hatta bunların gittikçe artış gösterdiğini söylemek mümkündür. Bu hususta özellikle güvenlik birimlerine personel yetiştiren ve bir yükseköğretim kurumu niteliği taşıyan Milli Savunma Üniversitesi, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi ve Polis Akademisi’nin öncü olduğunu söylemek gerekmektedir. Son dönemlerde ise alanın daha popüler hale gelmesinin yanında, güvenlik anlayışının genişlemesi ve derinleşmesi, diğer akademik kurumların ve özellikle düşünce kuruluşlarının da güvenliği konu alan toplantılar düzenleme girişimlerini artırmıştır. Bu noktada kamu yönetiminin uluslararası ilişkiler alanına kıyasla daha az etkin olduğunu ve girişimin sınırlı kaldığını söylemek gerekmektedir.

Bilim alanına yönelik bir diğer kriter olan kurumsallaşma bağlamında ise yurtiçi ve yurt dışında yükseköğretim kurumlarının ve bu kurumlardaki programların son dönemlerde artan bir ivmeyle kurulduğu ve kurulmaya devam ettiği söylenebilir. Üniversite gibi akademik örgütlerin birimlere ayrılmasının bilim alanı açısından etkisi büyüktür. Nitekim bilim alanı farklılaşması kendini; eğitim birimlerindeki programlar, öğretim kadroları ve öğrenciler arasında kullanılan terminoloji, araştırma yaklaşımları ve olgulara bakış açıları konusunda göstermektedir.⁴⁵ Dünya örneklerinde doğrudan güvenlik alanına endekslenen birçok üniversite ve enstitülerle karşılaşılabilir. Örneğin Amerika’da sadece terörizm ve güvenlik başlığı üzerinden bakıldığında bu alanda lisans, yüksek lisans ve doktora

44 Son dönemlerde popülerliği artan ISEC (International Security Conference) konferansları, 2024’te 60’ıncısı düzenlenen Münih Güvenlik Konferansı, Uluslararası Güvenlik Kongreleri, Uluslararası İstihbarat ve Gözetim Teknolojileri Konferansı, İstanbul Güvenlik Konferansları İstihbarat Analizi Konferansı gibi birçok akademik toplantıyı saymak mümkündür.

45 Türken, *Türkiye Yükseköğretim Sistemi İçerisinde İstihbarat Eğitiminin Karşılaştırmalı Analizi ve Bir Model Önerisi*, s. 20.

eğitimi veren 35, İngiltere’de 32, Kanada’da ise 18 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Türkiye’de ise bu sayı diğer birçok ülkeden fazla olacak şekilde 23’tür. Programlar açısından bakıldığında yüksek lisans program sayısının doktora programından fazla olduğu görülmektedir (Bkz: Tablo 4).

Tablo 4. Güvenlik Alanında Seçili Ülkelerdeki Yüksek Öğretim Programları Sayısı⁴⁶

Ülke	Yükseköğretim kurumu	Lisans	Yüksek lisans	Doktora
Amerika	35	153	165	7
İngiltere	32	57	130	9
İspanya	5	2	13	1
İtalya	3	1	5	0
Fransa	2	0	5	0
Yeni Zelanda	3	2	11	1
Kanada	18	24	10	1
Macaristan	1			1
Avustralya	7	16	17	1
Polonya	1		2	1
Türkiye	23	2	38	6
Toplam	127	257	296	28

Bilim alanının oluşumuna dair ölçütler açısından bakıldığında artık bir “Güvenlik Bilim Alanı”ndan söz etmek olanaklıdır. Burada tamamlanması gereken tek parametre bilim alanının örgütlenmesi, başka bir deyişle kurumsallaşmadır. Geline nokta gerek yayın gerek kurumsallaşma açısından Türkiye özelinde de hızlı bir gelişim olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda sorulması gereken soru “Özellikle Kamu Yönetimi ve Uluslararası İlişkiler bilim alanlarının içinde bu zamana kadar var olan güvenlik çalışmalarının müstakil, bağımsız bir biçim alması ve akademik düzeyde örgütlenmesi mümkün müdür?” olmalıdır.

Bu noktada öncelikle belirtilmesi gereken en önemli husus güvenlik çalışmaları alanının Yükseköğretim Kurumu (YÖK) ve Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) açısından resmiyete kavuşturulmuş olduğudur. 2020 yılında Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi’nin öncülüğünde başlatılan çalışma neticesinde ÜAK tarafından 2023 yılı Ekim ayı doçentlik başvurularından itibaren geçerli olacak şekilde Bilim/Sanat Alanı Listesine “Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Temel Alanı” altında “Güvenlik Çalışmaları Bilim Alanı” tanımlanmıştır. Bu açıdan bakıldığında kurumsallaşma ve bilim alanı olarak kabul edilme açısından önemli bir aşamaya geçilmiş ve söz konusu alan için diğer birçok alanı da içine alacak şekilde toplam 24 anahtar kelime belirlenmiştir (Tablo 5).

46 Veriler sadece terörizm ve güvenlik başlığından çıkarılmıştır (Bkz: Study Portal, <https://www.studyportal.com>, 2024, erişim 06.04.2024; Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ), <https://tyc.gov.tr>, 2024, erişim 07.04.2024.)

Tablo 5. Güvenlik Çalışmaları Bilim Alanı⁴⁷

Kod	Temel Alan	Bilim/Sanat Alanı	Anahtar Kelime
119523			Asimetrik Güvenlik
119514			Çevre Güvenliği
119518			Demografik Değişim ve Güvenlik
119515			Deniz Güvenliği
119519			Ekonomik Suçlar
119517			Enerji Güvenliği
119506			Göç
119503			Güvenlik Stratejileri
119511	Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler	Güvenlik Çalışmaları	Güvenlik Teknolojileri
119501			Güvenlik Teorisi
119502			Güvenlik Yönetimi
119507			Hudut Güvenliği
119509			İç Güvenlik
119505			İstihbarat
119522			Kamu Güvenliği
119510			Kriz ve Çatışma Yönetimi
119521			Savaş Araştırmaları
119508			Siber Güvenlik
119516			Su Güvenliği
119520			Suç ve Kolluk
119504			Terörizm
119512			Ulusal Güvenlik
119513			Uluslararası Güvenlik
119524			Uluslararası Yaptırımlar ve Ekonomi Güvenliği

Güvenlik çalışmaları alanının YÖK ve ÜAK tarafından ayrı bir kategori olarak tanımlanması/tanınması öncesinde, güvenlik alandaki sivil uzmanlık bilgisinin ve sivil uzmanların genellikle kamu yönetimi ve uluslararası ilişkiler disiplinleri kategorilerinde yer alan anahtar kelimelerle karşılaşmaya çalışıldığını hatırlatmak isabetli olacaktır. Bir başka deyişle güvenlik çalışmaları, YÖK ve ÜAK açısından da 2023 yılına kadar uluslararası ilişkiler ve kamu yönetimi disiplinleri altında görülmüştür. Nitekim güvenlik çalışmaları için belirlenmiş toplam 24 anahtar kelimeye bakıldığında kamu yönetimi ile alakalı yaklaşık 13 anahtar kelimenin yer aldığı, hâlihazırda da güvenlik çalışmalarının kamu yönetimi disiplininin kavramlarıyla karşılaşmaya devam ettiği görülmektedir. Benzer durum uluslararası ilişkiler bilim alanı için de geçerlidir. Dahası söz konusu güvenlik çalışmaları ile ilgili belirlenen anahtar kelimelere karşılık gelen çalışma başlıkları hem kamu yönetimi

47 Üniversitelerarası Kurul (ÜAK), https://www.uak.gov.tr/Documents/docentlik/2024/2024-mart-donemi/2024M_BilimAlaniAnahtarKelime_08032024.pdf, 2024, erişim 10.05.2024.

hem de uluslararası ilişkiler bilim alanlarında da çalışılmaya devam etmekte, “Güvenlik Çalışmaları” bilim alanının fiiliyatta müstakil bir biçim alması tartışması sürmektedir.

Bu hususta üzerinde durulması gereken önemli bir nokta da Güvenlik Çalışmaları bilim alanı için gereken bilim insanı kaynağının nasıl sağlanacağı, alana özgü akademisyenlerin nasıl yetiştirileceğidir. Söz konusu durum Türkiye açısından mevcut sistem içerisinde en belirsiz nokta olarak ortada durmaktadır. Bu bağlamda aslında öncelikli olarak açıklığa kavuşturulması gereken sorular şunlardır:

1. Güvenlik Çalışmaları ve güvenlik konusu disiplinler arası ve çok disiplinli niteliklidir. Güvenlik çalışmaları ve güvenlik konusu bu özelliğinden dolayı müstakil bir bilim alanı olarak örgütlenmeden farklı bilim alanları içerisinde konumlanmaya devam mı etmelidir?
2. Güvenlik çalışmaları disiplinler arası niteliğini sürdürerek, tıpkı diğer disiplinler arası bilim alanları gibi, yükseköğretim sistemi içerisinde müstakil bir örgütlenmeye gidecek midir?

Kanımızca bir bilimsel çalışma alanının ve inceleme konusunun disiplinler arası ve çok disiplinli niteliği o alanın yükseköğretim sistemi içerisinde müstakil bir örgütlenmeye sahip olmasının önünde engel değildir. Farklı disiplinlerin yöntem ve kavramlarından yararlanarak yükseköğretim sistemi içerisinde özellikle sosyal bilimler alanında örgütlenmiş (anabilim dalı veya bölüm düzeyinde) birçok bilim alanı vardır. Güvenlik çalışmalarının şimdiye kadar içinden ürettiği kamu yönetimi ve uluslararası ilişkiler alanları da disiplinler arasıdır. Alan çalışmalarının niteliğinin artması ve güvenlik bilim alanının sürdürülebilir şekilde daha ileriye taşınabilmesi bakımından kurumsallaşma son derece önemlidir. Bunun sağlanabilmesi açısından çalışma alanında yetişmiş insan kaynağının varlığı, kavram seti ve kuramlar üretilmesi, akademik camiada kabul görülmesi ve nihayetinde akademik örgütlenme içerisinde bulunulması gerekir. Aslında güvenlik çalışmalarının kendine özgü bir bilim alanı olarak kabul görmesi ve nihayetinde akademik örgütlenme düzeylerinde (bilim dalı, anabilim dalı, bölüm, fakülte) müstakil biçimde yer almasına yönelik bir eğilimin olduğunu belirtmek gerekir. Nitekim Bologna süreci ve Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) kapsamında uluslararası eğitim sınıflandırma ve TYYÇ temel alanlarında Güvenlik Hizmetleri temel hizmetler alanı altında kategorilendirilmiş, eğitim alanları da askeriye ve savunma ile kişilerin ve mülkiyetin korunması olarak iki başlık altına alınmıştır.⁴⁸ (Bkz: Tablo 6 ve 7).

48 Bkz: ISCED-F 2013, International Standard Classification Of Education: Fields of Education and Training 2013–<https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailed-field-descriptions-2015-en.pdf>, 2013, erişim 06.05.2024.; Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ), <https://tyc.gov.tr>, 2024, erişim 07.04.2024.

Tablo 6. ISCED-2013 ve TYYÇ “10. Hizmetler” Genel Alanı Altındaki “103. Güvenlik Hizmetleri” Eğitim Öğretim Temel Alanı Alt Başlıkları⁴⁹

Eğitim ve Öğretim Alanları	Öğretim Programları
1031. Askeriye ve Savunma	Savunma çalışmaları Askerî bilimler Terörizm ve terörle mücadele Kuvvet koruma ve askerî birlik güvenliği

Tablo 7. ISCED-2013 ve TYYÇ “10. Hizmetler” Genel Alanı Altındaki “103. Güvenlik Hizmetleri” Eğitim Öğretim Temel Alanı Alt Başlıkları

Eğitim ve Öğretim Alanları	Öğretim Programları
1031. Kişilerin ve Mülkiyetin Korunması	Kişi güvenliği Toplum güvenliği Kamu güvenliği Kolluk çalışmaları Suç araştırmaları ve adli birimler Cezaevi ve topluma kazandırma çalışmaları Afet ve kriz yönetimi Gümrük ve sınır güvenliği Yangından korunma ve müdahale Arama ve kurtarma çalışmaları

Devamında ise tüm alanlarda yeterliliklerin hazırlanması konusunda yürütülen komisyon çalışmaları yapılmış ve temel alan yeterlilikleri ile mevcut öğretim programları 2012 yılında Türk Yükseköğretim Sistemi için belirlenmiştir. Ancak 2015 yılında güvenlik hizmetleri için belirlenen yeterlilikler ve öğretim programlarına ilişkin hususlar TYYÇ kapsamından silinmiş ve bu zamana kadar ise söz konusu ihtiyacın giderilmesine yönelik bir çalışma yapılamamıştır.

Gelinen noktada Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanı üzerinden yapılan bir sorguda Güvenlik Hizmetleri Genel Alanına yönelik eğitim alanları için yeterlilik kriterleri bulunamazken, aynı veri tabanı üzerinde alan yeterlilikleri olmamasına rağmen hangi alan yeterlilikleriyle bağlanarak oluşturulduğu anlaşılamayan 50 farklı ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim programının olduğu görülmektedir.⁵⁰ Özcesi Bologna sürecinin ana mantığı üzerinden hareket edildiğinde Ulusal Yeterliliklerin belirlendiği Güvenlik Hizmetleri Genel Alanına özgü yeterlilikler olmadan öğretim programları yeterlilikleri oluşturulmaktadır. Dolayısıyla, bir bakıma bütünlük oluşturulması mümkün olmayan öğretim programları ile karşı karşıya kalınabilmektedir.

⁴⁹ Age, 2024.

⁵⁰ Tablo 3'te verilen program sayılarına ilave olarak Ceza ve Güvenlik Hizmetleri Ön Lisans Programı, Güvenlik ve Koruma Ön Lisans Programı ile TYYÇ veri tabanında olmayan ancak YÖK bünyesinde akredite olmuş olan JSKA bünyesinde işletilen Güvenlik Yönetimi Lisans Programı ile Güvenlik Hizmetleri Ön Lisans Programları yer almaktadır.

Söz konusu boşluğun bir diğer etkisi ise güvenlik çalışmaları bilim alanına yönelik eğitimlerin kalite güvencesinin bu boşluktan etkilenme potansiyelidir. Nitekim mühendislik ve sağlık gibi birçok farklı bilim alanında ulusal ve uluslararası kalite ve akreditasyon sağlayan kuruluş bulunmasına karşın, Türkiye’de Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) tarafından tanınan bu alana özgü bir akreditasyon kuruluşu bulunmamaktadır. Ancak, dünya örnekleri açısından da bu husustaki gelişmelerin yeni olduğunu belirtmek gerekir. Söz konusu kalite güvencesinin sağlanmasında özellikle Mesleki Yeterlilik Kurumu, güvenlik örgütleri ve diğer paydaşların katkılarıyla kurumsallaşma ve akreditasyon ölçütlerinin belirlenmesi önemlidir. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinin YÖKAK nezdinde kendi programları ve kurumsal akreditasyonu için başlattığı çalışmalar bu kapsamda örnek ve yol gösterici olabilir.⁵¹

Sonuç Yerine

Hem mikro düzeyde bireysel olarak hem de makro düzeyde devlet ve üstü konumda güvenlik, temayüz etmiş bir hizmet alanıdır. Buna koşut, güvenlik olgusuna ilişkin bilgi üretimi ve güvenlik konusuna gösterilen akademik ilgi de her geçen gün artmaktadır. Güvenlik çalışmalarının akademik düzeyde daha görünür olması, çalışma alanının disiplinler boyutunu ve konumunu da tartışmayı elverişli kılmaktadır. Bu bağlamda çalışmada Türkiye’de güvenlik çalışmaları alanının disiplinler boyutu ve konumlanışı bilim alanı ölçütleri üzerinden değerlendirilmiş, bilim alanının gelişimine dair birtakım öneriler sunulmuştur.

Güvenlik çalışmalarının mevcut durumu bilim alanı ölçütleri bağlamında değerlendirildiğinde; hem lisansüstü çalışmalar hem de diğer akademik yayımlarla birlikte güvenlik çalışmaları ile ilgili bir literatürün oluştuğu, diğer disiplinlerde üretilen kuramlardan da beslenerek alana özgü teorik yaklaşımların (ontolojik güvenlik yaklaşımı, eleştirel güvenlik yaklaşımı, Kıta Avrupası kolluk yaklaşımı, küresel kolluk yaklaşımı gibi) üretildiği ve kullanıldığı, güvenliğe özgü araştırma sorularının geliştiği, metodoloji geliştirme açısından ise çalışmaların genellikle farklı disiplinlerden beslendiği görülmektedir. Bununla beraber akademik bir camianın-birliğin oluşumu, öğretim programlarının varlığı açısından da geliştirilmesi gereken önemli bir birikimin olduğu söylenebilir.

Güvenlik çalışmalarının ağırlıklı olarak konumlandığı, güvenlik bilgisinin akademik düzeyde çoğunlukla üretildiği iki disiplin vardır. Bunlar Kamu yönetimi/Siyaset Bilimi ve Kamu yönetimi ile Uluslararası İlişkiler disiplinleridir. Güvenlikle ilgili bilgi üretiminde kamu yönetimi disiplininde “devlet ve güvenlik” perspektifinin, uluslararası ilişkilerde ise “uluslararası güvenlik”⁵² perspektifinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Güvenlik konusundaki bilimsel çalışmalar, güvenlik ve kolluk kuvvetlerine ait akademik örgütlerin (Polis Akademisi ve Harp Okulları, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi gibi) içinden çıkmaya başlamış, daha sonra sivil yükseköğretim kurumlarının

51 Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinde 2021 yılında başlatılan “Bütünlük Kalite Yönetim Sistemi Projesi” çerçevesinde, YÖKAK kriterleri başta olmak üzere, ISO ve diğer kalite akreditasyonlarındaki kriterler dikkate alınarak alana özgü bir kalite yönetim modeli oluşturulmuştur. Bu çalışmalar kapsamında 05 Temmuz 2023 tarihinde EN ISO 9001:2015 Kalite Yönetim Sistemi Sertifikasını almaya hak kazanmış ve devamında YÖKAK ile güvenlik çalışmalarında kalite denetim kriterleri üzerine çalışmalara başlanılmıştır (Bkz: Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi (JSGA), <https://www.jsga.edu.tr/jandarma-ve-sahil-guvenlik-akademisi-5-temmuz-2023-tarihinde-tsen-iso-90012015-kalite-yonetim-sistemi-sertifikasini-almaya-hak-kazanmistir>, 2024, erişim 03.05.2024).

52 Uluslararası ilişkiler perspektifi ile ilgili şu noktaya dikkat çekilebilir. Güvenliğin geliştiği iki temel alandan biri olan uluslararası ilişkiler ya da uluslararası güvenlik penceresinden bakıldığında; Soğuk Savaş’ın sona ermesinin savaşı riskini azaltacağı yönündeki yaygın bir inanç söz konudur. Kanımızca bunun gerçekleşmesi güncel gelişmelerden dolayı pek mümkün görünmemektedir. Nitekim Ortadoğu’da ve Ukrayna bölgesindeki savaşı bize hatırlattığı gibi, askerî güç uluslararası politikanın merkezi bir unsuru olmaya devam etmekte ve askerî gücün ve savaşı riskinin önceliklendirilmemesi, her zaman maliyetli hatırlatmalara yol açmaktadır. Dolayısıyla savaştan bağımsız güvenlik çalışmalarının devamı hala mümkün görünmemektedir.

farklı kürsülerinde, özellikle kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler ve hukuk disiplinlerinde çalışılmaya başlanmış, hatta güvenlik çalışmaları başlıklı lisansüstü programlar açılmıştır. Buna koşut güvenlik ile ilgili bilimsel çalışmaların hem sayısı hem de sosyal bilimlerdeki payı, Türkiye’de her geçen gün artış göstermektedir.

Güvenliği konu alan, güvenlik ile ilgili kavramlara odaklanan çalışmalar, ağırlıklı olarak kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler disiplinleri içerisinde çıkmakta, bu iki disiplini hukuk izlemektedir. 2020’lere kadar her iki disiplin altında üretilen lisansüstü çalışmalar, birbirine yakın sayılarla paylaşılmış görünmekle birlikte özellikle 2020 sonrası uluslararası ilişkiler disiplini içerisinde üretilen lisansüstü çalışma sayısı artış göstermektedir. Bununla birlikte disiplinin akademik personel kaynağını, bilgi üretimini üstlenecek müstakil bir anabilim dalı örgütlenmesinin, bilhassa sivil yükseköğretim kurumlarında oluştuğunu söylemek zordur.

Güvenlik çalışmaları alanının gelişimini son dönemde domine eden uluslararası ilişkiler tarafıdır. Güvenlik çalışmaları alanının diğer ana gelişim tarafı kamu yönetimi ise güvenlik konusuna ilgisini sürdürmekle birlikte güvenlik alanının kurumsallaşması açısından etkin değildir. Bu konuda kamu yönetimi kürsüleri içerisinde yeterli sayıda nitelikli uzmanların/akademisyenlerin bulunmaması bir faktör olarak görülebilir. Akademik alanda uzmanların yetiştirilmesi konusunda da kamu yönetimi kürsüleri altında güvenlik ile ilgili önemli programlar bulunmakla birlikte bunların sayısının artırılması ve eksikliklerinin de giderilmesi, güvenlik çalışmalarının kurumsallaşması açısından destekleyici olacaktır.

Güvenlik çalışmaları alanının, Yükseköğretim Kurumu (YÖK) ve Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) tarafından 2023 yılı itibarıyla “Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Temel Alanı” altında ayrı bir bilim alanı olarak tanınması, bilim alanının müstakil bir bilim alanı olarak değerlendirilmesi bakımından önemli bir adımdır. Güvenliğin müstakil bir bilim alanı olarak değerlendirilmesi isabetli olmakla birlikte çalışmanın başında altı çizilen kamu hizmeti bakışının güvenlik alanından ayrıştırılmaması ve güvenlik çalışmalarının alanın temel yerleşkesi olan kamu yönetimi disiplini bakışının güvenlik çalışmaları içerisinde koparılmaması gerektiği düşünülmektedir.

Kamu yönetimi, şiddet kullanma tekelini elinde bulunduran devleti ve yönetsel aygıtlarını kendisine inceleme nesnesi yapmış bir disiplindir. Bu tekelin gerek ulusal gerek uluslararası düzeyde nasıl, hangi araç ve planlarla kullanılacağına dair politikalar yine kamu yönetimi disiplininin araştırma-inceleme konusudur. Kamu yönetimi bilim alanı, güvenliğin disiplinler arası konumundan yararlanarak söz konusu çalışmalarda başat rolü üstlenmeli, uzman ve akademisyen yetiştirme, alana katkı sunacak araştırma ve yaklaşımlar üretme konusunda gereken kurumsallaşmayı sağlamalıdır. Bu bağlamda henüz akademik düzeyde müstakil örgütlenmesini yeterince sağlayamamış güvenlik çalışmaları alanının kamu yönetimi kürsüleri altında anabilim dalı ölçeğinde örgütlenmesi isabetli gözükmektedir. Anabilim dalı ölçeğinde akademik örgütlenme; eğitim-öğretim, uygulama ve araştırma faaliyetlerinin özgülendiği bölüm düzeyinde örgütlenmenin gövdesidir. Yönetim bilimleri, siyaset ve sosyal bilimler, kentleşme ve çevre sorunları, hukuk bilimleri, kamu politikaları anabilim dalları gibi güvenlik çalışmalarının da kamu yönetimi kürsüleri altında örgütlenmesi hem disiplinin kendisini hem de bu alandaki üretimi güçlendirecektir.

Özcesi kamu yönetimi bölümlerinde güvenlik çalışmaları kürsüleri ve lisansüstü programlar için anabilim dalları kurulması, lisans ve ön lisans seviyelerinde ise söz konusu desteğe yönelik derslerin verilmesi tartışılmalı, buna koşut kamu yönetimi kürsüleri içerisinde güvenlik çalışmalarının anabilim dalı düzeyinde müstakil olarak örgütlenme önerisi değerlendirilmelidir.

Güvenlik çalışmalarındaki akademik perspektifin altını çizerek bitirelim. Bütüncül olarak üretilen güvenlik çalışmalarına bakılacak olursa, alanın kapsamının ve gündeminin daralma yerine genişleme eğiliminde olduğu görülmektedir. Ancak burada pratik sorunları çözüme çabalarının içerik ve yöntemine, popülist çıkış yollarına dikkatle yaklaşılmalıdır. Güvenlikte akademik yaklaşımın önemsiz, biçimsel, metodolojik, tamamen teorik, uzaktan ve tarihsel olduğunu düşünmemek; güvenliği salt teknik ve pratik bir alan olarak görmemek gerekir. Aslında tarihsel gerçekler, ulusal güvenlik konularındaki tartışmaları gündemine almayan ülkelerin, yanlış yönlendirilmiş politikaların zamanında değerlendirilmemesi ve engellenmemesi nedeniyle hata yapma ihtimalinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Akademik araştırma, üretim ve birikim, devletlerin geçmişteki hatalardan ders almasına yardımcı olabilir. Gelecekte daha iyi politika seçimleri üretecek teorik yenilikleri sağlayabilir. Bu nedenle güvenlik çalışmalarının bilim alanı olarak genişlemesi ve teşvik edilmesi devletlerin ve hatta uluslararası güvenliğin esenliği açısından son kertede önemlidir.

Çatışma Beyanı:

Araştırmamızın yazarları olarak herhangi bir çıkar çatışma beyanımız bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı:

Literatür taraması- E.Ö.; Veri toplama- E.Ö., M.Y.; Veri seti oluşturma- M.Y.; Analiz- E.Ö., M.Y.; Metin Oluşturma- E.Ö., M.Y.

Kaynakça

Basılı Eserler

- AKGÜL Öner (2019). “Uluslararası İlişkiler Çalışmalarında Laboratuvarlar: Metod, İşlev ve Kapsam”, *Alternatif Politika Dergisi*, 11:3, 474-501.
- AKSU, Muharrem ve TURHAN, Faruk (2012). “Yeni Tehditler, Güvenliğin Genişleme Boyutları ve İnsani Güvenlik”, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4:2, 69-80.
- BALCI Ali ve KARDAŞ Tuncay (2015). *Realizm, Uluslararası İlişkilere Giriş-Tarih, Teori, Kavram ve Konular*, Küre Yayınları, İstanbul.
- BAKAN Selahattin ve ŞAHİN Sonay (2018). “Uluslararası Güvenlik Yaklaşımlarının Tarihsel Dönüşümü ve Yeni Tehditler”, *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 4:2, 135-152.
- BAYSAL Başar ve LÜLECİ, Çağla (2015), “Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 11:22, 61-96.
- BIGLAN Anthony (1973). “Relationship Between Subject Matter Characteristics And The Structure And Output of University Departments”, *Journal of Applied Psychology*, 57:3, 204-213.
- BLISS, Henry Evelyn (1935). “The System of the Sciences and the Organization of Knowledge”, *Philosophy of Science*, 2:1, 86-103.
- BRAUCH Hans Günter (2012). “Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü” (Çev. Z. Arkan Tuncel), Mustafa Aydın vd. (ed.), *Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe Seçme Makaleler*; İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 167-199.
- BROWN Neville (1989). “Climate, Ecology and International Security”, *Survival*, 31:6, 519-532.
- BULL Hedley (1968). “Strategic Studies and Its Critics”, *World Politics*, 20:4, 593-605.
- BUZAN Barry (1983). *Peoples, States and Fear: The National Security Problem in International Relations*, University of North Carolina Press, Chapel Hill.
- COT Institute for Safety (2007). *Notions of Security: Shifting Concepts and Perspectives*, The Hague.

- ÇETİNKAYA Şeref (2013). “Güvenlik Algılaması ve Uluslararası İlişkiler Teorilerinin Güvenliğe Bakış Açıları”, *21. Yüzyılda Sosyal Bilimler*, 2, 241-260.
- ÇEVİRME Ayşe ve ASAL Yasin Uğur (2024). “Savaşın Değişen Yapısı ve Yeni Nesil Silah Teknolojileri: Hipersonik Silahlar Üzerine Bir İnceleme”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Dergisi*, 2:3, 1-16.
- DAHNCKE Helmut DUIT Reinders GILBERT John ÖSTMAN Leif PSILLOS Dimitris ve PUSHKIN David B. (2001). “Science Education Versus Science in the Academy: Questions-Discussion-Perspectives” H. Behrendt vd. (ed.), *Research in Science Education: Past, Present, and Future*, Springer Press, Dordrecht, 43-48.
- ERDAĞ Ramazan (2020). “Savaş ve Çatışmanın Değişen Yapısı: Silahların İmansızlaştırılması”, *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 22:1, 3-22.
- ERTEM Helim Sarı ve DÜZGÜN Aslı Nur (2021). “Uluslararası İlişkiler Disiplininde Ontolojik Güvenlik Teorisi: Kavram ve Literatür Odaklı Bir İnceleme”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 17:37, 39-83.
- FENSHAM Peter J. (2004). *Defining an Identity: The Evaluation of Science Education as a Field of Research*, Springer Science and Business Media, Dordrecht.
- GADDIS John Lewis (1987) “Expanding the Data Base: Historians, Political Scientists, and the Enrichment of Security Studies”, *International Security* 12:1, 3-21.
- GIDDENS Anthony (1990), *The Consequences of Modernity*, Polity Press, United Kingdom.
- GÖZEN Ramazan (2015). *İdealizm, Uluslararası İlişkiler Teorileri*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- GULBENKIAN KOMİSYONU (2003). *Sosyal Bilimleri Açın: Sosyal Bilimlerin Yeniden Yapılandırılması Üzerine Rapor* (Çev. Ş. Tekeli.), Metis Yayınları, İstanbul.
- İREN Adem Ali ve TAŞGETİREN Rüstem Bilal (2022). “Güvenlik ve Cinsiyet: Uluslararası İlişkiler Disiplininde Feminist Güvenlik Yaklaşımlar”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13:35, 1037-1055.
- KASACI Mustafa Atakan (2021) *Siber Güvenlik Terimleri Sözlüğü*, Abaküs Kitap, İstanbul.
- KOYUNCU Çiğdem Aydın (2012). “Feminist Uluslararası İlişkiler Yaklaşımları Açısından Güvenlik Konusunun Analizi” *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 67:1, 111-139.
- KRAUSE Keith ve WILLIAMS Michael (1996). “Broadening the Agenda of Security Studies: Politics and Methods”, *Mershon International Studies Review*, 40:2, 229-254.
- KRISHNAN Armin (2009). “What are Academic Disciplines? Some Observations on The Disciplinarity vs. Interdisciplinarity Debate”, *National Centre for Research Methods Working Paper Series*, University of Southampton.
- KUCHINKE K. Peter (2001). “Why HRD is Not an Academic Discipline”. *Human Resource Development International*, 4:3, 291-294.
- KUHN Thomas Samuel (1970). *Bilimsel Devrimlerin Yapısı* (Çev. Nilüfer Kuyaş), Alan Yayıncılık.
- LODAHL, Janice Beyer ve GORDON, Gerald (1972). “The Structure of Scientific Fields and the Functioning of University Graduate Departments”, *American Sociological Review*, 37:1, 57-72.
- MARTIN Laurence (1980). “The Future of Strategic Studies”, *Journal of Strategic Studies* 3:3, 91-99.
- MİŞ Nebi (2011). “Güvenlikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenlikleştirilmesi”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6:2, 345-381.
- NYE Joseph S. ve LYNN-JONES Sean M. (1988). “International Security Studies: A Report of A Conference on the State of the Field”, *International Security*, 12:4, 5-27.
- ÖZGÜR Erdem (2019). *Devlet ve Jandarma*, Gazi Yayınevi, Ankara.
- ROBINSON Paul (2008) *Dictionary of International Security*, Polity Press.
- ROTSCHILD Emma (1995). “What is Security”. *Daedalus*, 124:3, 53-98.
- T.C. KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİĞİ MÜSTEŞARLIĞI (2017). *Güvenlik Terimleri Sözlüğü*, T.C. Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı Yayınları, Ankara.
- TÖR Özgür (2022). *Savaşın Değişen Yüzü: Vekalet Savaşları ve Hibrit Harekat*, Yediveren Yayınları, İstanbul.
- TURNER Stephan (2000). “What are Disciplines? And How is Interdisciplinarity Different?” Peter W. ve Nico S. (ed.), *Practising Interdisciplinarity*, University of Toronto Press, 46-65.
- TÜRKEN Burak (2022). Türkiye Yükseköğretim Sistemi İçerisinde İstihbarat Eğitiminin Karşılaştırmalı Analizi ve Bir Model Önerisi, *Yüksek Lisans Tezi*, JSGA Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- WALT Stephan M. (1987) “The Search for a Science of Strategy”, *International Security*, 12:1, 140-165
- WRIGHT-NEVILLE David (2010) *Dictionary of Terrorism*, 2010, Polity Press.
- ZABCI Filiz (2007) “Private Military Companies: ‘Shadow Soldiers’ of Neocolonialism”, *Capital & Class*, 31: 2, 1-10.

İnternet Kaynakları

- ISCED-F 2013 (2013) International Standard Classification Of Education: Fields of Education and Training 2013–<https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailed-field-descriptions-2015-en.pdf>., erişim 06.05.2024.
- Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi (JSGA) (2024). <https://www.jsga.edu.tr/jandarma-ve-sahil-guvenlik-akademisi-5-temmuz-2023-tarihinde-ts-en-iso-90012015-kalite-yonetim-sistemi-sertifikasini-almaya-hak-kazanmistir>, erişim 03.05.2024.
- ÖRMECİ Ozan (2015). Ukrayna Krizi ve Rusya'nın Batı ile Satrancı, *Politika Akademisi*, <http://politikaakademisi.org/ukrayna-krizi-ve-rusyanin-bati-ile-satranc/> erişim 11.05.2024.
- Study Portal, (2024), <https://www.studyportal.com>, erişim 06.04.2024.
- Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) (2024). <https://tyc.gov.tr>, erişim 07.04.2024.
- US Office of Homeland Security, Homeland Security Act of 2002 (2002). https://www.dhs.gov/sites/default/files/2023-11/03_0116_hr_5005_enr.pdf, erişim 24.03.2024.
- Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) (2024). https://www.uak.gov.tr/Documents/docentlik/2024/2024-mart-donemi/2024M_BilimAlaniAnahtarKelime_08032024.pdf, erişim 10.05.2024.